

SOCIALIZAREA POLITIC ÎN FAMILIE ÎN CONTEXTUL PROCESELOR MIGRAȚIEI DIN REPUBLICA MOLDOVA

Keywords

Socializare
Socializare politic
Migrația
Centrarea pe individ

JEL Classification

Z13

Abstract

In the process of radical transformation of contemporaneous society the all social and political structure has modified, all political and social institutes inclusively family has modified, too. Family, as an integral part of social system, reflects all the process, which take place in society.

Because the family is the basic institute which is accountable for political socialization process, in the Republic of Moldova a special attention is given to family. In the family young people receive those emotional conditions, that knowledge and formation of abilities, that far are on the base of process of socialization and political socialization, as a process of formation political culture and general human culture.

The family, which ensures affective circumstances where social relations are established, is the base of these processes. In the family ensure social identity of person which contributes to formation basic behavior acquirement of the person in society. Thanks to emotional-affective factor, the family is institution where the children has better conditions for assimilation of useful acquirement for life, and for integration in political domain.

1. INTRODUCERE

Socializarea asigură perpetuarea de la o generație la alta a culturii, inclusiv a culturii politice și de meninere a acesteia. Evoluția civilizațiilor are loc grație activității personalităților cu competențe, atitudini și comportament adecvat. Calitățile necesare fiecărui om pentru o activitate benefic în societate se formează pe parcursul vieții, evaluând în etape ghidate de un ir de instituții sociale și politice. Individul nu se naște cetic și devine, el nu posedă abilități de racordare a acțiunilor sale la acele norme și valori ce există în societate, de aceea chiar din primele zile el are nevoie de o instruire specială pentru a-și forma acele abilități, care apoi îl vor servi în calitate de suport pentru integrarea în viața socială. Acest proces în literatura de specialitate este numit socializare. Astăzi noile generații asimilează experiența istorică precedentă și o racordează la normele și valorile contemporane, selectând și învățând acele norme și valori ce nu și-au pierdut actualitatea. De aceea societatea, dar mai exact instituțiile sociale și politice, sunt responsabile de pregătirea individului pentru a trăi și activa în comun. Socializarea este un proces polivalent, ce contribuie la dezvoltarea și evaluarea individului.

Aceste mari schimbări și-au găsit reflexie și asupra instituției familiei. În Republica Moldova familia a suportat modificări radicale legate de transformările economice și sociale, de procesul migraționist și noile viziuni despre familie.

Criza de lungă durată duce la dezorganizarea atât la nivel individual cât și la cel social: crește nivelul criminalității și violenței, se manifestă comportamentul deviant, se destramă familii, se intensifică migrațiunea forței de muncă etc. Toate aceste momente au pus în fața majorității familiilor din Republica Moldova problema dificilă de acomodare la situația permanent în schimbare.[1,pag.172].

2.REPERE TEOTETICE PRIVIND SOCIALIZAREA ÎN FAMILIE

Ultimele decenii ale secolului XX se caracterizează prin migrațiile în masă a cetățenilor din fostă Uniune Sovietică în căutarea locurilor de lucru în alte țări.

Republica Moldova este una din primele fostele republici sovietice grav afectate de procesul nelegal de migrațiune a forțelor de muncă. Majoritatea familiilor se destramă din cauza absenței unui din parteneri. Cel mai mult suferă copiii, deoarece prin ei care și-au găsit alt partener în alt stat nu sunt interesați de soarta lor. Conform rezultatelor Ministerului Educației și Tineretului din Republica Moldova, 23 mii de copii de vârstă școlară locuiesc fără ambii părinți, în grija fraților mai mari.

Migrația forței de muncă contribuie la susținerea materială a familiei și o distruge moral.

Perioada de tranziție în Republica Moldova se manifestă prin mari modificări în structurile politice, sociale și economice care duc la modificări esențiale în conștiința socială și mentalitatea colectivă. Au loc schimbări ale sistemului de valori al societății, normelor de comportament și atitudinilor față de ele, valorile tradiționale își pierd actualitatea, apar noi modele de comportament, se duce lupta dintre vechi și nou. În acest context se impune necesitatea pregătirii noilor generații pentru viața socială și politică. Tranziția la o nouă formă iune social-economică necesită formarea la individ a unor noi viziuni conceptuale asupra domeniului politic, a noilor abilități de comportament politic și a unei culturi politice adecvate, care ulterior vor contribui la transformarea subiectului social în subiect politic. Acest proces multidimensional este numit în literatura de specialitate socializare politică.[2,pag.28]

Centrarea pe individ este o particularitate a societății moderne, care pune în evidență formarea personalității cu

competențe de cunoaștere, de înțelegere a lumii prin grila valorilor culturii umane, cu atitudini și modele de comportament adecvate. Învățarea socială sau socializarea constituie o permanentă modificare a comportamentului individului, care presupune asimilarea de noi informații și modificarea informațiilor deja existente, interiorizarea lor pentru ca individul să se poată integra în noile condiții de viață. [3, pag. 20]

Socializarea politică asigură, astfel, transferul de la o generație la alta a culturii politice, preluând funcția de perpetuare a societății, de menținere a acesteia. Evoluția civilizațiilor are loc grație activității personalităților cu competențe, atitudini și comportament adecvat. Calitățile necesare fiecărui om pentru o activitate benefic în societate se formează pe parcursul vieții, evaluând în etape controlate de un ir de instituții sociale și politice.

Procesul de socializare politică este un fenomen ce are loc în contextul cultural și istoric și se desfășoară de-a lungul vieții, în care copilăria și adolescența constituie momentul decisiv ce determină gradul de asimilare a normelor și valorilor sociale și politice de către individ și integrarea lui în societate.

Scopul socializării politice este asigurarea continuității sistemului politic, asimilarea normelor și valorilor politice, transmiterea noilor generații a cunoștințelor politice având ca finalitate pregătirea individului pentru activitatea în domeniul politic și social.

În anii '50-60 ai secolului XX noțiunea de socializare politică este utilizată de către politologii americani G. Almond și S. Verba care determinau acest proces ca impact al sistemului politic asupra individului cu scopul de a forma la el dispoziții pozitive cu privire la putere. T. Parsons consideră socializarea politică ca un proces dinamic continuu de preluare și realizare a diferitelor roluri sociale, unde individul intră în contact cu societatea conform acelor roluri sociale pe care el le-a asimilat și potrivit cărora activează în

domeniul politic. Din cele expuse putem deduce, că socializarea politică înseamnă integrarea individului în sistemul social-politic prin intermediul rolurilor sociale. O mare parte a cercetătorilor politologi susțin că integrarea deplină a indivizilor în societate este rezultatul a trei factori:

1) asimilarea, interiorizarea și aplicarea în practică a normelor și valorilor morale, politice și de drept;

2) conștientizarea faptului că posibilitățile de alegere a rolurilor asumabile sunt limitate;

3) formarea spiritului responsabilității în virtutea normelor și valorilor oferite de societatea contemporană.

Sociologii italieni G. Mosca și V. Pareto analizează procesul socializării politice ca pregătirea individului pentru relația individ-putere, unde individul nu este un obiect pasiv, ci are rolul de influențare asupra puterii.

În anul 1969, noțiunea de socializare politică a fost analizată în monografia cu aceeași denumire de către politologii E. Dawson și C. Priuitt în care autorii se axează pe poziția că socializarea politică este un proces de instruire politică sau de educație a individului, în procesul căreia el își formează convingeri, deprinderi, acumulează cunoștințe, capătă orientări specifice și își exprimă preferințele sau opiniile politice. Astfel, putem conchide, că socializarea politică este suportul practic de formare a culturii politice și îndeplinește două funcții principale: 1) asigurarea interacțiunii diferitelor instituții politice în cadrul unui anumit sistem social; 2) păstrarea echilibrului în sistemul politic actual prin intermediul asimilării de către noii membri a modelelor de comportament politic care corespunde regimului și sistemului politic existent în perioada dată. Procesul de socializare politică nu este o simplă recepție și acceptare pasivă a culturii politice precedente transmise de către generațiile mature, ci angajează o amplă modelare a personalității ce susține eforturi de învățare

social , având ca produs un comportament politico-social adecvat și participarea activ în viaa politică a societății.[4,pag71].

3.PROBLEMATICA SOCIALIZĂRII ȘI CULTURII POLITICE

Socializarea politică contribuie la formarea, dezvoltarea și integrarea individului politic care asimilează selectiv cultura politică , acceptă și interiorizează normele și valorile politice, rolurile și modelele de comportament politic.

Procesul socializării politice a unei persoane începe în copilărie și continuă pe parcursul întregii vieți. Noțiunea de „socializare politică ” are o corelație strânsă cu alți termeni din aria științelor politice cum ar fi conștiința politică , participarea politică și cel de „cultură politică ”. Cultura politică a unei persoane, ca caracteristică calitativă a adaptării și integrării sale la condițiile politice existente este un rezultat al socializării politice. Noțiunea „socializare politică ” este puternic corelată și cu termenul de „educație politică ”. Însă procesul de socializare politică este mai larg decât cel de educație politică , deoarece în procesul educației se încearcă implementarea doar a acelor valori, norme și tradiții, pe care dorește să le implementeze fie un individ, fie un grup social, fie chiar societatea în întregime. Iar în procesul socializării politice individul asimilează și comportamente pe care societatea nu ar fi dorit ca el să le asimileze. Aceasta are loc în virtutea faptului că socializarea poate fi și spontană , iar influența mediului înconjurător nu este tot timpul cea prevăzută , deci, individul poate să deprindă și modele negative de comportament. În același timp, pe măsură ce o persoană se maturizează , ea devine tot mai independentă în vederea alegerii valorilor politice. Deci, fața de educația politică , socializarea politică este un proces relativ spontan, iar mediul nu are tot timpul influența scontată .

Socializarea politică este procesul de asimilare de către cetățeni a unui anumit volum de cunoștințe despre domeniul politic, a unui ansamblu de atitudini politice și civice, necesare pentru dezvoltarea și funcționarea unui regim politic. Prin procesul de socializare politică se formează și se dezvoltă personalitatea politică , prin el „individul și grupurile sociale preiau selectiv și asimilează cultura politică , acceptă și interiorizează normele și valorile politice, rolurile și modelele de comportament politic [5,pag.207] Principalele sarcini ale socializării politice sunt: acumularea și transmiterea de elemente ale culturii și conștiinței politice; crearea condițiilor favorabile pentru acumularea experienței politice necesare; schimbarea unor elemente ale culturii politice ca factor al dezvoltării sistemului politic. O socializare politică reușită satisface necesitățile persoanei de a fi cetățean.

Socializarea politică presupune rezolvarea următoarelor sarcini: transmiterea de elemente ale culturii și conștiinței politice; crearea de condiții favorabile pentru acumularea experienței politice necesare; schimbarea unor elemente ale culturii politice ca o condiție necesară a dezvoltării sistemului politic. Personalitatea se formează de către condițiile sociale, generate de sistemul social. Deci procesul de socializare este „reflectarea sistemului social în manifestarea sa subiectivă ”.

Socializarea politică îndeplinește anumite funcții, cele mai importante fiind:

- de informare;
- de orientare valorică ;
- de directiv normativ ;
- de orientare a comportamentului.

Se consideră , de obicei, că prima etapă are loc la vârsta de 3-5 ani. La etapa socializării secundare formele și modulele de valorificare de către individ a informației politice, în vederea rolurilor specializate în sfera puterii se realizează fără presiune din partea conștiinței de grup sau a situației politice. Obținând drepturi cetățenești și participând la activitatea

politic, omul involuntar reproduce în această activitate orientările valorice, formate de către mediul său vital în perioada socializării primare.

Dacă socializarea politică a copiilor, a tinerilor, inclusiv a studenților, este socializare propriu-zisă, atunci socializarea politică a celor adulți este deseori un proces de desocializare și re-socializare, mai ales în perioade de reforme sociale și politice.

Subiecții socializării politice sunt: socializantul, adică persoana asupra căreia este orientat procesul de socializare și agenții socializării: instituțiile socializării și socializatorii, sau intermediarii procesului de socializare.

Agenții socializării politice sunt acele instituții și grupuri, în cadrul cărora se realizează socializarea politică. Unii dintre agenții socializării politice sunt creați și destinați special pentru a realiza socializarea. Alții afectează socializarea politică, fie că s-aibă o destinație clară, sau fie că s-aibă această intenție. Unii se manifestă la etapele timpurii ale dezvoltării persoanei, iar alții – mai târziu. G. Almond evidențiază următorii agenți ai socializării politice: familia, școala, organizațiile religioase, profesia, mass-media, partidele politice, contactul direct cu structurile guvernamentale, mediul social și cultural.

În societatea contemporană s-au produs anumite modificări și în ceea ce privește setul de agenți ai socializării, și în ceea ce privește gradul de importanță al lor în procesul socializării politice. Vom evidenția și analiza următorii agenți ai socializării politice: Familia, Grupurile de semeni, Instituțiile de învățământ, Armata, Organizațiile religioase, Mass-media, Organizațiile politice.

Unii dintre acești agenți – partidele politice, organizațiile și mișcările politice, regimul statal, armata, mass-media au natură politică. Iar alții sunt de natură socială – familia, semenii, școala, biserica. În cadrul procesului de socializare acești agenți au între ei o legătură organică.

Importanța majoră a familiei în procesul socializării politice este incontestabilă. Ea este prima structură de socializare cu care se întâlnește individul. Funcțiile familiei se află în strânsă legătură cu necesitățile societății, de aceea familia poate să influențeze orientările politice ale copiilor, să formeze un cetățean activ sau pasiv. În ea se pun bazele conștiinței politice a persoanei, se formează și se modelează atitudinile politice. Universul politic al copiilor începe să se formeze încă la vârsta preșcolară. Atunci când copilul începe să conștientizeze faptul că localitatea are un primar, cu anumite obligații față de locuitorii comunității, că țara are un președinte, sau un rege, putem să vorbim despre începutul socializării politice. În această perioadă copiii personalizează puterea politică. Adolescenții își pun deja întrebări despre drapelul țării, despre salariul părinților, despre drepturile cetățeanului. În familie socializarea politică are loc de obicei sub formă latentă, dar, mai ales pe măsură ce terții vârstei copilului, socializarea poate fi ivită.

Actualmente posibilitățile socializării în cadrul familiei sunt limitate, cauzele principale fiind lipsa de timp liber la părinți și faptul că deseori părinții înșiși au nevoie de re-socializare. Mulți dintre părinți au câte două servicii sau mult timp sunt ocupați la serviciul de bază, iar majoritatea în genere sunt plecați la muncă peste hotarele țării. Pe de altă parte, doar experiența generațiilor adulte nu poate să asigure supraviețuirea tineretului. Este important de menționat că, în cazul când idealurile, valorile pe care le posedă părinții se deosebesc cardinal de cele pe care le împărtășesc copiii, atunci nu mai putem să vorbim despre o reușită a socializării în familie, ci de contradicții și conflicte. Evident de la familie, ca de fapt și de la alți agenți ai socializării, copilul, adolescentul, tânărul poate să primească atât modele pozitive, cât și negative de comportament politic. În cazul când părinții consideră încălcarea legilor mai

degrab o regulă, când nu pot fi impozitele, este foarte probabil ca copiii să însușească astfel de modele negative.

Familia, care asigură mediul afectiv unde se stabilesc primele relații sociale, este instanța, care pune temelia acestui proces. Tot în familie este asigurată identitatea socială a individului care contribuie la formarea deprinderilor comportamentale inițiale ale individului în societate. Datorită factorului emoțional-afectiv, familia este instituția unde copilul are cele mai potrivite condiții pentru a asimila deprinderi utile pentru viață, inclusiv pentru integrarea în domeniul politic.

Procesul socializării politice în familie are loc prin anumite forme, metode și principii. Pentru copiii mai mici, formele cele mai acceptabile sunt joaca, comunicarea, activitatea în comun în familie, care contribuie la formarea abilităților creative și de comunicare ale copilului. În procesul comunicării, copilul este familiarizat cu acești factori ca stilul, accentul, comunicarea non-verbală. În procesul socializării politice în familie pot fi utilizate metodele: idealizată, autoritară și armonizată. Metoda idealizată este axată pe crearea unor idealuri, care, de fapt, nu coincid cu realitatea. Metoda autoritară este axată pe psihologia de clan, pe lipsa dragostei față de copii. În aceste condiții sunt educați viitorii carieri politici. Metoda armonizată este una ideală, conform căreia va fi educat un individ ascultător de legi cu o cultură politică și participativă înaltă.

Socializarea politică în familie derulează în baza unor anumite principii:

- principiul orientării spre un ideal politic;
- principiul obiectivității;
- principiul complexității: educația fizică, spirituală, estetică și politică;
- principiul legăturii procesului de socializare cu viața;
- principiul alinierii la nivelul intelectual al individului;
- principiul blocării fenomenelor negative.

În familie, acești factori sunt axați pe dragoste și fon psihoemoțional benefic, care contribuie la formarea unui individ dezvoltat armonios.

Procesul de socializare politică a individului în cadrul familiei, ca și procesul de socializare în general, are, după conținutul său, un caracter concret-istoric. Acest conținut reflectă și caracterul societății respective. Principiile, valorile, obiectivele și conținutul culturii politice, pe care trebuie să le asimileze individul în procesul de socializare, decurg din caracterul societății respective și etapei concrete de dezvoltare a ei. Anume ele îi permit individului să se adapteze în societate, să devină un cetățean cu drepturi depline. Centrarea pe individ este particularitatea esențială a societății moderne, care pune în evidență formarea unei personalități cu competențe de studiere, cunoaștere și în alegerea lumii prin grila valorilor culturii umane, atitudinii și modelelor de comportament adecvat.

În condițiile actuale, societatea din Republica Moldova trece prin perioada de tranziție care este caracterizată, pe de o parte, de trecerea de la societatea sovietică, de la cea totalitară-autoritară la cea post-totalitară, burghez-democratică, iar pe de altă parte, de criza adâncă de structură care este atotcuprinzătoare. Această criză de structură și transformarea din talpă a structurii puterii, a tuturor relațiilor politice, poate fi caracterizată prin câteva trăsături:

- totul se schimbă calitativ, inclusiv instituțiile politice și organizațiile societății care sânt încă slabe și imprevizibile;
- are loc procesul de înlocuire a principalilor subiecți politici;
- se construiește un mecanism nou de formare a liderilor și elitelor politice;
- se formează o nouă mentalitate civică care este exprimat prin apariția noilor valori politice, care includ și contribuția civică.

Perioada de tranziție a sistemului social-politic din Moldova este

caracterizat prin nesiguranță, instabilitate. Trăsăturile noului sistem încă nu au devenit un factor stabil, determinant al vieții politice.[6,pag.209].

La începutul trecerii la o societate nouă era proclamată renașterea adevărului istoric, a tradițiilor uitate. În viața reală însă se renaște tot ce corespunde tendințelor distructive.

Caracterul nedeterminat și nefinisat al procesului de formare a noului sistem social-politic generează contradicții complexe și acute. După cum observăm, rolul factorului politic în Moldova, trecerea la un sistem democratic, presupune realizarea de sus pe cale politică a "modernizării întârziate" în toate sferile. O astfel de influență a factorului politic a condus la creșterea încordării sociale, la conflicte sociale diverse după intensitate. Una din particularitățile importante ale societății din Moldova și în zilele post-sovietice este faptul că diferențierea după nivelul de trai a populației, ruptura dintre bogății și săraci generează o atitudine ambiguă față de acest proces. Pe de o parte, e necesar să li se educe copiilor respectarea legii și a ordinii, iar pe de altă parte, nu se poate îndrepta cu nimic în fața lor șirul catastrofelor care s-au abătut asupra majorității populației. Această contradicție împiedică formarea unor cetățeni ce respectă legile.

Procesul de trecere la economia de piață se manifestă mai clar din partea sa negativă asupra soartei și statutului tineretului. Această parte a populației este expusă cel mai mult diferențierii sociale, divizării în grupuri după avere. Asupra ei se reflectă puternic pierderea prestigiului în vârstă, inclusiv al celui superior. Cu toate acestea, anume pentru tineret este caracteristică tendința spre bunăstare și confort. Spre deosebire de trecut, când bunicii și bunicile noastre se mândreau cu un trai modest, când părinții noștri tînd să ascundă această modestie, nepoții și copiii au început să se rușineze de traiul modest, iar de șirul din familie îi învinuiesc pe cei maturi. Anume tineretul și adolescenții

sînt asupra lor presiunea din partea societății, care a început să respingă necesitățile raionale, înfrîndu-le ca pe niște rămășițe ale trecutului.

În această situație istorică contradictorie, ce s-a stabilit în societatea rusă și moldovenească se întrepesecă complicat trecutul, prezentul și viitorul. Cu toate acestea, schimbările din societate decurg mai repede decât are loc transformarea stereotipurilor vechi, restructurarea psihologiei oamenilor. Trecerea la noul sistem social-politic semnifică trecerea la o nouă concepție despre lume, bazată pe principiile individualismului, pe relațiile de piață și pe cele bazate pe proprietatea privată. Aceasta înseamnă trecerea la un nou conținut al conștiinței sociale de masă, care astăzi este foarte contradictoriu, neomogen, pestriț. El are tendința nostalgiei pentru trecut, nostalgie pentru acel timp când era o stabilitate socială, lipseau conflictele internaționale și interetnice, existau încrederea în ziua de mâine, relațiile tot mai bune între oameni, o relativă egalitate socială, o anumită bunăstare materială, garanții sociale, optimism. Toate aceste valori ale trecutului nu pot fi ușor eliminate din conștiința socială și înlocuite cu altele noi, iar în unele cazuri, adaptate la noile condiții.[10,pag.110].

În același timp, în această situație tot mai mult și mai mult se formează psihologia fricii, nesiguranței, impredictibilității, neîncrederii în politicieni și în genere, în puterea politică, psihologia violenței și cinismului, a criminalității. În general, conștiința socială reprezintă un asemenea fenomen eclectic în care se unește nu numai ceea ce este opus, ci și ceea ce este incompatibil. În acest fenomen sînt multe speranțe și orientarea la proprietatea privată, la relațiile de piață vor fi însoțite de o repartiție justă, de o ordine socială strictă, care se vor apăra drepturile și libertățile personalității, în el se conturează clar cumpănă între viziunea colectivităților și individualistă asupra problemei, în general se poate spune că

nici în societatea din Moldova nu sânt suficiente condiții pentru restructurarea conștiinței pe principii morale, pe o bază democratică. Structurile puterii și conducerii ce se formează, deocamdată nu corespund acelor principii și modalități de legătură între oameni și societate, pe care le cauzează relațiile normale de piață, democratizarea puterii, etc.

În aceste condiții, procesul de socializare, inclusiv de socializare politică a individului, trebuie să cuprindă pe de o parte, învingerea stereotipurilor învechite, neadmiterea reproducerii lor la copii, iar pe de altă parte, formarea normelor actuale, a valorilor și obiectivelor, indiferent de nesiguranța din viața reală.

În acest caz e vorba de alegerea unor astfel de valori de care ținem în societate, deoarece familia nu este în stare să oprească devalorizarea valorilor morale umane și de drept. Această alegere este cu atât mai dificilă pentru copii (în școală, în familie, etc.) să se orienteze în viață, să aleagă pentru ce au predilecție. La aceste valori se referă astfel de norme și valori socioculturale și politice ce exprimă tradițiile, obiectivele, valorile ce au un caracter mai stabil și totodată care ar corespunde perspectivelor de dezvoltare a sistemului social-politic. În prezent, astfel de norme și obiective apar în calitate de un anumit ideal ce determină tendințele și modelul viitoarei orânduiri politice.

Totodată, modelul viitoarei orânduiri politice, determinat de Constituție, trebuie să fie completat cu unele caracteristici proprii formelor dezvoltate ale statului democratic de drept, instituțiilor lui, structurii, valorilor, normelor, etc. Ele sânt formulate în acordurile internaționale și reflectă valorile general-umane și bogata experiență istorică a omenirii.

La aceste trăsături, ce caracterizează o astfel de societate, pot fi referite:

- afirmarea societății civile; - afirmarea principiilor de separație a organelor puterii de stat; - democrația parlamentară; - pluralismul politic ca expresie a diferitelor interese din societate; -

democratizarea largă a vieții de stat și a celei sociale; confruntarea liberă a opiniilor, pluralismul de idei; - supremația legii în societate; - egalitatea tuturor în fața legii; - recunoașterea drepturilor și libertăților fiecărui om; - supravegherea de către poporul activității autorităților; - darea de seamă autorităților în fața alegătorilor; - regulile jocului democratic; - principiul supunerii minorității majorității; - renunțarea la violența politică, dictatură sau totalitarism; - relațiile democratice dintre diferite comunități etnice, mai întâi de toate, dintre națiunea de bază și celelalte formațiuni etnice; - prioritatea drepturilor omului asupra drepturilor statului; - legitimitatea puterii, a tuturor formelor și ramurilor ei, ca bază a premisei orientării valorice ale cetățenilor; - pluripartitismul politic, etc.

Însă după cum s-a menționat mai sus, în acest sistem pluralist al societății moldovenești, în pofida democratismului aparent, lipsește supremația legii. Aceasta depinde în mare măsură de slăbirea puterii în societate, slăbirea instituțiilor ei, apte să acumuleze și să integreze interesele diferitelor puteri sociale și politice și astfel să se realizeze în societate, stabilitatea politică și alte tipuri de stabilitate. În spatele acestor interese se află o diferențiere socială adâncă și nedreaptă în multe privințe.[9,pag55]

Astfel în cultura politică a cetățeanului contemporan din Moldova intra cunoștințele despre principalele trăsături, principii și valori ale statului democratic de drept și societății civile.

Totodată e necesar să se includă în conținutul culturii politice valori și principii general-umane despre drepturile și libertățile omului, formulate în acordurile internaționale, adoptate de ONU și alte organizații internaționale. Aceste valori și principii sânt formulate în calitate de drepturi și libertăți politice și civile, în mai mult de 70 documente ale ONU și peste 150 de documente ale organizațiilor internaționale. Printre aceste documente le putem deosebi pe cele de bază, așa cum:

“Declarația Universală a Drepturilor Omului”, adoptată în anul 1948, “Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale”, adoptată în anul 1950, “Declarația Drepturilor Omului”, adoptată în anul 1959, “Convenția Internațională a Drepturilor Economice, Sociale și Culturale”, adoptată în anul 1966, “Declarația principiilor dreptului internațional”, adoptată de către ONU în anul 1979, “Convenția pentru Drepturile Copilului”, adoptată în anul 1989, “Planul mondial de acțiuni pentru educație în spiritul drepturilor omului și al democratizării”, adoptată în anul 1993 și altele.

În această perioadă de tranziție, atât în Moldova cât și în țările post-sovietice, de exemplu, în Rusia lipsesc niște norme și valori clare sociale, morale și politice, etc. În asemenea condiții apare problema alegerii și anume: ce să se pună la baza procesului de socializare politică a individului. Această alegere trebuie să decurgă din definiția orânduirii propusă de Constituția Republicii Moldova, în care caracterul sistemului social și politic este definit drept stat democratic de drept cu forma de conducere republicană. Deși, în realitate, acest sistem încă nu s-a format și modelul indicat apare doar ca un anumit scop, ideal, anume trăsăturile și particularitățile acestui sistem trebuie să alcătuiască conținutul concret al culturii politice a cetățenilor și al procesului de socializare a individului în cadrul familiei. Această cultură și conținutul procesului de socializare a individului în cadrul familiei trebuie să includă și drepturile și libertățile civile și politice tradiționale și formulate în actele internaționale.

Norme, principiile și valorile definite în acest mod devin un material cu un conținut bogat, ce trebuie să fie asimilat de către individ în timpul aflării lui în familie, definit drept un subiect foarte important al socializării politice a individului, personalității.

În perioada contemporană relațiile dintre individ și societate s-au schimbat mult, accentul fiind pus pe formarea și

dezvoltarea unei culturi politice specifice, racordate regimului democratic, ceea ce va contribui la participarea activă și responsabilă a individului în viața politică a societății. Socializarea politică în condițiile democratizării presupune un ansamblu de acțiuni asupra individului, care în final vor conduce la formarea aptitudinilor acestuia de a face distincție între societatea civilă și societatea politică, de a se formula opțiuni politice și de a participa la soluționarea problemelor politice. Specificul acestui proces în Republica Moldova este determinat de instabilitatea politică și economică, de criza care a afectat toate domeniile: social, economic, spiritual și politic. Una dintre problemele privind procesul socializării politice este lipsa continuității în transmiterea experienței comportamentului și participării politice, deoarece modelele vechi nu corespund noilor principii democratice, iar cele noi nu sunt încă conceptualizate și definite. Societatea contemporană este polarizată în defavoarea celor săraci, ceea ce a influențat semnificativ conștiința acestei laturi a populației. În creșterea ratei neîncrederii în viitor, disperării și nesiguranței. Populația este pesimistă și dezamăgită. Toate acestea - influențază și procesul socializării politice. [7, pag. 302]

Existența mai multor partide politice face ca procesul socializării politice să decurgă contradictoriu, fragmentar, deoarece nu pot fi armonizate și agreeate interesele societății în întregime. În Moldova persistă tipul conflictual de socializare politică. Situația dificilă din ar face ca omul să devalorizeze domeniul politic. Modalitatea de ieșire din situația creată este schimbarea radicală a situației economice în ar, care va duce la ridicarea nivelului de trai al omului.

Modelul armonizat necesită unitatea intereselor tuturor claselor sociale, însă polarizarea din societatea moldovenească nu contribuie la un astfel de proces. Din cauza aceleiași situații deplorabile în toate domeniile vieții sociale, a instituțiilor de bază ca familia, școala, mass-media se află

în criză și practic nu-și îndeplinesc funcția socializării politice. Astăzi este nevoie de un nou concept de socializare politică, se impune crearea condițiilor necesare pentru instituțiile, care sânt responsabile de acest proces. Implementarea noului proces de socializare politică presupune nu doar elaborarea unor noi modele de comportament, de instruire politică și formarea unor noi instituții care se vor ocupa mai eficient de procesul socializării politice în baza principiilor democratice: umanismului, spiritualității, toleranței, individualismului, aplicând în acest sens experiența avansată a altor state.

În procesul de socializare coala este instituția care formează modelele de comportament de care au nevoie noile generații, născute în condițiile trecerii la un sistem democratic. În rezultatul aderării la Procesul de la Bologna Republica Moldova implementează noi standarde educaționale. Reforma învățământului dă posibilitatea unui număr mai mare de tineret să-și facă studiile care vor răspunde exigențelor europene și ca urmare de a se angaja plenar în câmpul muncii.[8,pag.44].

Necesitatea racordării procesului de socializare politică la noile cerințe va impune instituțiile sociale și politice din Republica Moldova să revadă unele aspecte ale acestui proces, să în modifice conceptul de pregătire a noilor generații pentru o activitate rodnică în toate domeniile vieții sociale și politice.

Instituția familiei în Republica Moldova inevitabil se va modifica în funcție de existența unor factori distructivi, specifici societăților tranzitive: criza generală ce a cuprins toate sferile vieții sociale; dezintegrarea și stratificarea socială, și răsăritul majorității populației; migrația intensă a forțelor de muncă, comportamentele deviante, distrugerea bazelor morale, etc.

4. CONCLUZII

În această condiție în Republica Moldova este nevoie de promovarea unei politici de stat adresate problemelor familiei coerente în scopul consolidării familiei și valorilor familiale, protecției sociale a familiilor social-vulnerabile, diversificării serviciilor acordate familiilor și membrilor ei. Numai în acest mod instituția familiei în Republica Moldova va fi reanimată și reînnoită spre îndeplinirea funcțiilor sale inclusiv în funcția socializării politice.

În aceste condiții, s-a conștientizat necesitatea elaborării și implementării unor noi metode de instruire în instituțiile de învățământ superior care vor dezvoltă abilitățile profesionale și civice adecvate în construirea societății civile.

Conștientizând rolul socializării politice societatea moldovenească face primii pași în motivarea și activizarea instituțiilor, participante la acest proces. Tineretul studios sunt acele potențiale social și economic pe care putem miza în realizarea valorilor democratice, printre care putem menționa și contribuția civică. Contribuția civică este o atestare finală a procesului de socializare politică în cazul unui proces calitativ. În societățile dezvoltate unde procesul de socializare are ca finalitate conștientizarea valorilor democratice, contribuția civică este un component inalienabil al culturii politice.

Este important pentru tineret să conștientizeze că nu totul depinde de stat, multe probleme din societate depind de popor, de el însuși. Ele pot fi rezolvate prin participarea la rezolvarea lor prin contribuție personală, prin activități de voluntariat. În Republica Moldova există mai mult de 30 ONG care prestează voluntariat pentru a realiza procedee. Însă în cadrul USM există ONG CEPO în care activează mai mult de 150 studenți-voluntari care prin contribuția personală contribuie la ameliorarea unor probleme sociale din republică.

5.REFERINȚE

- [1].M A., .
//
MOLDOSCOPIE (Probleme de analiz politic),
Nr.4 (XXXIX), 2007. – Chi in u, CEP USM, 2007.
- [2].Familia: probleme sociale, demografice i
psihologice. – Chi in u, 2005.
- [3].
//
«Info Prim Neo»,
2006, 8
- [4]Mo neaga V., Rusnac Gh., Sacovici V.
Politologie / Coord. - Chisinau, 2007.
- [5].Slobodeniuc Gh. Conceptul de „contribu ie
civic ” i valorificarea poten ialului uman din
Republica Moldova. // Conceptul de contribu ie
civic în contextul preg tirii universitare. –
Chi in u, 2003.
- [6]. –
p . //
«
». – , 2007.
- [7].Stan V. Rolul familiei în formarea
personalit ii. // MOLDOSCOPIE (Probleme de
analiz politic). Partea VIII. – Chi in u, USM,
1997.
- [8].Stan V. Rolul familiei în procesul socializ rii
politice în Republica Moldova. // MOLDOSCOPIE
(Probleme de analiz politic). Partea XXIV. –
Chi in u, USM, 2008.
- [9].T . //
conceptul de contribu ie civic în contextul
preg tirii universitare. – Chi in u, 2003.
- [10]. urcan G. „Cultura politic a studen iilor.
Cazul Republicii Moldova”: tez de doctor în
tiin e politice- Chi in u 2007.

abel 1. Num rul copiilor, care r mîn singuri sau sunt educa i de un
singur p rinte

	2000	2005	2012
F r ambii p rin i	2%	7%	10%
F r un p rinte	18%	31%	40%
Total 200.000 copii	20%	38%	42%